

Otto Wallenius – maalari, näyttelijä, oopperalaulaja

Otto Walleniuksen (1855–1925) nimi tuo mieleen vain muutaman kotimaiseen taidehistoriaan kelpuutetun maalauksen. Muilta osin hänen taiteilijanuransa on vähemmän tuttu. Museoviraston Cygnaeuksen gallerian saatua vuonna 1992 lahjoituksena Walleniuksen teoksia tuli ajankohtaiseksi etsiä tietoja taiteilijan elämänvaiheista ja koota ne yhteen tutkijoiden helpommin käytettäväksi. Cygnaeuksen galleriassa järjestetyn näyttelyn myötä on saatu kirjattua myös Walleniuksen teoksia yksityiskokoelmista. Maalaustuotannon tarkempi analyysi edellyttäisi kuitenkin teosten systemaattista kartoitusta.

Nuoruusvuodet maalarina

Otto Wallenius syntyi Kemin maaseurakunnassa Johan Konstantin Walleniuksen ja tämän puolison Catharina Margaretan perheeseen vuonna 1855. Kaikkiaan kahdestoista lapsesta Otto oli nuorimmainen.¹ Johan Konstantin Wallenius kuului Oulun lääninhallituksen virkamieskuntaan ja toimi Oton lapsuusvuosina Kemin kihlakunnan kruununvoutina sekä vuodesta 1862 Oulussa lääninrahastonhoitajana.² Kuopuksen tultua täysi-ikään kuolivat molemmat vanhemmat, isä vuonna 1873 ja äiti 1874.

Päättettyään koulunsa Oulun lyseossa Wallenius kirjoitti ylioppilaaksi 1874 ja aloitti syksyllä 1875 luonnontieteen opinnot Helsingin yliopistossa.³ Hän suoritti ensimmäisenä lukuvuonna joitakin kursseja matemaattis-luonnontieteellisessä tiedekunnassa⁴ ja osallistui lukujen ohella opetukseen yliopiston piirustuslaitoksella. Taideopinnot nousivat pian etusijalle. Wallenius edistyi nopeasti ja sai muutaman kuukauden päästä yliopiston piirustusstipendin neljäksi vuodeksi.⁵ Syksyllä 1876 hänen opintosuorituksiinsa merkittiin enää vain työskentely piirustussalilla.⁶ Piirustuslaitoksen tarjoama opetus oli korkeatasoista. Sen johtajaksi 1869 valittu Adolf von Becker oli modernisoinut opetusta uusimpien ranskalaisten metodien mukaan.⁷ Von Becker toimi itse Walleniuksen opettajana lukuunottamatta kevättä 1877, jolloin hänen viransijaisenaan oli Hjalmar Munsterhjelm.⁸ Walleniuksen yliopistolla viettämä aika ulottui syksystä 1875 kevään 1877 loppuun, joskin hän von Beckerin muistiinpanojen mukaan opiskeli laitoksella vain kolme lukukautta.⁹

Toukokuussa 1877 Wallenius anoi yliopiston kanslerin lupaa »piirustus- ja maalausopintojen vuoksi matkustaa kahdeksi vuodeksi Pariisiin». Hän saapui sinne alkukesällä ja viipyi lopulta kesään 1880, tosin välillä kotimaassa käyden.¹⁰ Pariisi oli luonnollisin valinta opintomatkan kohteeksi. Ensimmäisten pariisinkävijöiden, kuten Löfgrenin, Falkmanin, Frosterus-Sältinin, Lindholmin ja erityisesti Adolf von Becke-

rin esimerkin innostamana kerääntyi Pariisiin 1870–80-luvuilla lähes koko nuori taiteilijapolvi.¹¹ Antwerpenissä aloittanut Edelfelt muutti Pariisiin 1874, Maria Wiik matkusti sinne 1875 ja Gunnar Berndtson 1876. Vuonna 1877 joukkoon liittyivät Walleniuksen ohella mm. Amelie Lundahl, Ville Vallgren, Aukusti Uotila ja Walter Runeberg, ja keväällä 1878 saapui Robert Stigell Roomasta. 1880-luvulle tultaessa Pariisin vetovoima vain voimistui.

Wallenius jakoi asuntonsa Rue Bonaparte 24:ssa Aukusti Uotilan kanssa, johon hän oli ystäväystynyt jo yliopiston piirustussalilla.¹² Stigell ja Vallgren saivat keväällä asunnon samasta talosta, jossa mahdollisesti asui vielä Gunnar Berndtsonkin, ja lähitöllä sijaitsevat mm. Wiikin ja Lundahlin asunnot.¹³ Koko alue Rue Bonapartella sijaitsevan Ecole des Beaux-Artsin ympärillä olikin taiteilijoiden suosimaa. Pariisin suomalaisten kesken pidettiin tiiviisti yhtä – nais- ja miestaiteilijat tosin muodostivat kiinteimmät toveripiirinsä erillään.¹⁴ Aterioitiin samoissa kuppiloissa. Vallgrenin kertoman mukaan »Edelfelt satt alltid med sina franska vänner och talte ledigt franska. Vi från Finland, Uotila, Wallenius och Ernst Nordström, var mera i vårt hörn.»¹⁵ Taiteilijajuhlia järjestettiin usein, suurempia yhdessä skandinaavien kanssa. Wallenius oli mukana mm. Carl Larssonin 1877 järjestämässä joulujuhlissa, jossa ruotsalais-suomalaisen yhteislaulun onnistui jo alkuillasta Vallgrenin kertoman mukaan pysäyttää »satoja» ihmisiä alas bulevardille kuuntelemaan.¹⁶

Kuvaa Walleniuksen elämästä Pariisissa täydentävät aikalaismuistelmien ohella Walleniuksen kirjeet Robert Stigellille.¹⁷ Kirjeiden sävy on innostunut ja iloinen, mutta päällimmäisenä puheenaiheena on rahan puute. Wallenius selostaa: »Nu är Uotila här. Han kom som en rättande engel för mig och Bracony. Bracony väntar Runeberg alla dagar och jag har lånat honom ända till 60 francs och leftat sjelf på kredit. Nu har Uotila kommit såsom jag skref och frälst oss från denna verdens ondska och strid. Men jag vet ej ännu [–?–] om han kan låna mig mer, ty hans vexlar tycks vara ställda på framtiden. Nästa vexel får han först i januari (den första).»¹⁸ Myöhemmin Wallenius totesi, ettei Uotilakaan ollut » - - så rik jag tänkt».¹⁹ Wallenius odotteli hartaasti mahdollista matkastipendiä. Taideyhdistys myönsikin hänelle valtion matka-apurahan heti 1878, ja tämän jälkeen vielä kahdesti, 1880 ja 1884.²⁰

Walleniuksen tavoitteena oli päästä opiskelemaan Ecole des Beaux-Artsiin. Taideakatemian opettajista hän oli valinnut ensi sijalle Alexandre Cabanelin ateljeen.²¹ Cabanelin oppilaaksi Wallenius ei kuitenkaan päässyt, sillä Edelfeltin mukaan tämä piti hänen piirustustaitojaan vielä liian kehittymättöminä. Walleniuksen suosittelijana toiminut Edelfelt paheksui Cabanelin ylimielisyyttä: kerta kerran jälkeen he saivat juosta tämän luona pääsemättä vastaanotolle aivan mitättömistä syistä. Milloin Cabanel oli väsynyt lounaan jälkeen, milloin hänen sukulaisensa oli käymässä jne.²² Wallenius joutui kärsimättömänä odottamaan opiskelupaikan ratkeamista aina loka-kuuhun saakka, jolloin Edelfelt palasi kesälomaltaan. Wallenius pääsi Edelfeltin esittelystä vihdoinkin oppilaaksi Jean-Léon Gérôme'in ateljeeseen, jossa Edelfelt itse ja Berndtson opiskelivat.²³

Wallenius edistyi nopeasti. Hän osallistui ensi kertaa Suomen Taideyhdistyksen näyttelyyn 1878, ja tämän jälkeen vuosina 1879–1881. Parin vuoden tauon jälkeen Wallenius oli mukana vielä 1884 ja 1886. Ensimmäiset näyttelyaiheet (»Munkki» ja »Pukukuva 1600-luvulta») olivat tyypillisiä oppilastehtäviä, mutta seuraavan vuoden näyttelyyn valmistui jo itsenäisempiä aiheita: kaksiosainen laatukuva »Erehdys» ja kaksi maisemaa Fontainebleausta. Keväällä 1879 Wallenius hyväksyttiin Pariisin salonkinäyttelyyn muotokuvalla, joka esitti hänen tuttavaansa lehtori A. Strensiä.²⁴ Pääsy salonkiin näin pian oli merkittävä askel nuorelle taiteilijalle. Myös seuraavana

Kuva 1. Valokuva Otto Walleniuksesta nuorena opiskelijana. Museo-
virasto, kulttuurihistorian kuva-
arkisto.

vuonna Wallenius osallistui salonkiin, maalauksella »Pêcheuse finlandaise» – »Kala-
tyttö, nuottaa vetämässä»²⁵.

Niin henkilökuvaukset kuin maisemat olivat Walleniukselle yhtä luontevia aihepii-
rejä. Hänen tiedetään maalanneen huomattavan määrän myös muotokuvia.²⁶ Harjoit-
telu taideakatemiassa keskittyi henkilökuvaukseen, mutta kesän tullen suositeltiin
maisemaharjoitelmien tekemistä ulkona. Wallenius työskenteli monien tovereidensa
tavoin Pariisin lähellä Barbizonissa kesällä 1878, todennäköisesti mm. edellä mainit-
tujen Fontainebleau'n maisemien parissa. Myös edellisenä kesänä hän oli ainakin
suunnitellut Barbizoniin matkustamista.²⁷ Barbizonissa oleskeli Walleniuksen seurana
suomalaisista myös Ville Vallgren sekä ilmeisesti Aukusti Uotila.²⁸

Tyylillisesti Walleniuksen teokset ovat rinnastettavissa muiden suomalaisten taitei-
lijatovereiden tuotantoon. Tärkeimmät vaikutuslähteet olivat Adolf von Beckerin vä-
littämät piireet ranskalaisesta 1860-luvun ns. juste milieu-taiteesta ja jo laajan suosi-
on saavuttanut Barbizonin koulukunta, sekä uudempina mallina 1870–80-lukujen
realismi.

Kuva 2. René Gilbert (ranskalainen taiteilija, 1858–1914), Otto Walleniuksen muotokuva. Öljy kankaalle, 40,5 x 33. Museovirasto, Cygnaeuksen galleria. Kuva: Ritva Bäckman.

Von Beckerille läheisin vaikuttaja Ranskassa oli Thomas Couture,²⁹ jonka tyyli-
piirteitä voidaan etsiä Walleniuksenkin teoksista. Von Beckerin omaksumat pehmeät
siveltimenvedot ja eri värejä kerrostava paksu värinkäyttö eivät esiinny Walleniuksen
tuotannosta tunnetuissa esimerkeissä. Sen sijaan »Albert Edelfelt sairaana Pariisissa»
–teoksen (kuva 3) siluettimaista, seinäpintaan rajautuvaa sommitelmaa voisi pitää
Couture’ilta periytyvänä maneerina, joka heijastuu mm. Adolf von Beckerin tunne-
tussa maalauksessa »Äidin iloa» (Valtion taidemuseo).³⁰ Walleniuksen tekniikassa
näkyvät paikoin myös Couture’in oppilaille tunnusmerkilliset tummat ääriviivat. Mo-
numentaalaisessa sommitelmassaan »Kalastajat» (kuva 4) Wallenius on korostanut
näiden selkeästi rajattujen muotojen plastisuutta Couture’ille ominaiseen tapaan.³¹
Teoksen syntyäikaan nähden toteutus on konservatiivinen, mutta aihe on moderni.
Pohjoismaisten 1880-luvun realistien taiteessa kalastaminen oli suosittu teema, sillä
se tarjosi mahdollisuuden yhdistää muodikkaaseen ulkoilmakuvaukseen kansallista
leimaa. Myös pilvisen päivän siniharmaa väritys kuului ajan henkeen.

Maisema-aiheissa olivat Barbizon-koulun mestarit, kuten Camille Corot, Theodore
Rousseau tai Narcisse Diaz de la Pena, luontevin malli. Siihen on viitattu Walleniuk-
senkin kohdalla.³² Myös Gustave Courbet, jonka ateljeessa Adolf von Becker oli
jonkin aikaa opiskellut, oli jo ehditty hyväksyä maisemakuvan uudistajana. Nämä
taiteilijat viittottivat varmasti Walleniuksen suuntaa, mutta hänen varhaisia ranskalais-
maisemiaan ei tunneta riittävästi arviointia varten.³³ Turun taidemuseon kokoelmaan

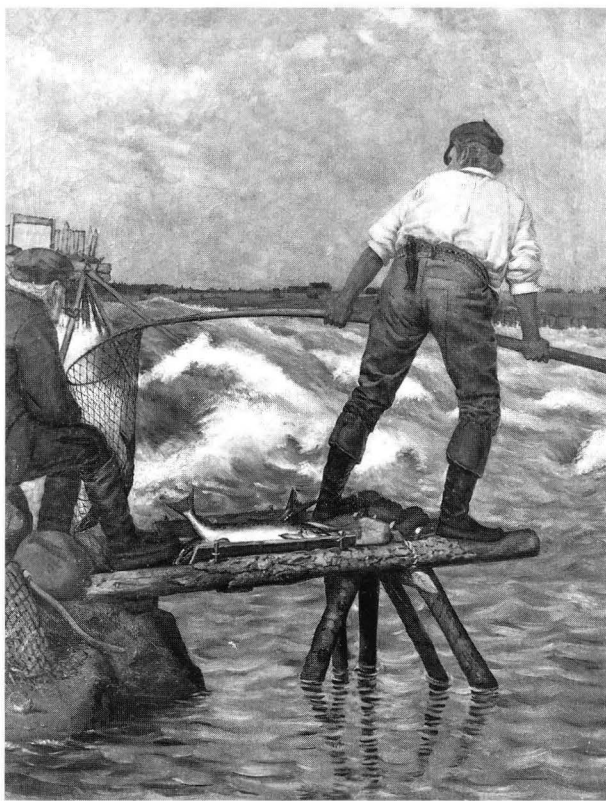

Kuva 3. Otto Wallenius, Albert Edelfelt sairaana Pariisissa 1878. 1878, öljy puulle, 23,5 x 33. Museovirasto, Cygnaeuksen galleria. Kuva: Ritva Bäckman.

Albert Edelfelt kertoo teoksen synnystä kirjeessä äidilleen (19.11.1877, SLS). Edelfelt oli syksyllä 1877 vetoisassa Pariisin-ateljeessaan vilustunut ja joutunut tovereidensa autettavaksi. Kaikista huolehtijoista oli Wallenius »- ovillkorligen den mest omtänksamma, praktiska och den vanaste att sköta sjuka - - ». Ajan kuluksi Wallenius piirsi potilaasta kuvaa, ja viikon päästä Edelfelt kirjoitti: »Wallenius arbetar här sedan några dagar. Han började under min sjukdom en skizz af mig till sängs, som lofvar att bli bra. Han fortsätter nu med accessoirena.»

kuuluva »Näkymä Chartres'ista» (kuva 5) lienee joka tapauksessa Walleniuksen korkeatasoisimpia maalauksia. Camille Corot'n idylliset sommitelmat puutarhojen ympäröimistä rakennuksista maaseudulla ovat kuvatyypin edeltäjiä, mutta toteutuksessa voi barbizonilaisen maiseman rinnalla nähdä myös uudempia vaikutteita. Walleniuksen valitsemat kylmät harmaan sävyt ja luonnostelevat, leveät siveltimenvedot ovat piirteitä, jotka siirtyivät maisematutkielmista valmiisiin töihin ennen muuta Manet'n tyyliin ja impressionistien varhaistuotannon vaikutuksesta.

1880-luvun realismin myötä yleistyneitä sinisen ja harmaan sävyjä löytyy myös Walleniuksen muotokuvatuotannosta. Hän saattoi hahmotella mallinsa hyvinkin voimakkaana, karkeina piirteinä. Esimerkkimuotokuvissa (kuvat 6–7) rakennetta ryhdyttävät edelleen selkeät ääriviivat, mutta niiden rajaamat muodot ovat realismin tapaan vähemmän plastisia ja siveltimenkäyttö vapaampaa. Vilpitön mallin piirteiden kopioiminen luo teoksiin miltei karikatyyrin tuntua. Tietystä kömpelyydestään huolimatta ne edustavat Walleniuksen persoonallisinta – ja ekspressiivisessä realismissaan myös moderneinta tyyliä. Halutessaan Wallenius hallitsi kuitenkin myös siron siveltimenkäytön (kuva 8).

Kuva 4. Otto Wallenius, Kalastajat. 1884, öljy kankaalle, 100 x 81. Suomen Kulttuurirahasto. Kuva: Suomen Kulttuurirahasto.

Palattuaan Ranskasta Wallenius kuvasi kotiseutunsa Kemien maisemien ohella mm. näkymiä Sääksmäeltä.³⁴ Pohjoinen luonto poikkesi ranskalaisesta paljonkin, mutta opitut periaatteet pysyivät samoina. Keskeisintä oli todellisuuden mukainen sommittelu, jota Wallenius korosti kirjoittaessaan »Taivalkoski» –nimisestä maisemasta B.O. Schaumanille: »Jag var rest till nämnda fors och målade det så, jag ej lade till eller tog bort någonting – ej en sten.»³⁵

Innokkaana fennomaanina tunnettu Wallenius³⁶ oli tarkka teostensa kansallisesta leimasta. Kun B.O. Schauman totesi Hufvudstadsbladetin näyttelyarvostelussa, että Kalatyttö-maalauks oli »aiheeltaan suomalainen, mutta mallit ranskalaisia»,³⁷ tulistui Wallenius Schaumanille päähenkilöiden olevan niin piirteiltään kuin puvuiltaankin kemiläisiä. Se, että Schauman näki Pohjanmaan talonpoikaistyyppissä ranskalaisia tyyppejä, oli »jälleen yksi osoitus» tämän »kyvyttömyydestä arvioida maalauksia».³⁸ Samassa näyttelyssä olleen mustapukuisen naisen leimaamisen ranskattareksi Wallenius halusi myös oikaista – teos oli maalattu Pariisissa, mutta mallina istui suomalaistyttö, »eräs neiti Helander».³⁹

Wallenius syytti kirjeessään Schaumania vastuun laiminlyömisestä. Taidekriitikko saattoi ratkaisevasti vaikuttaa yleisön mielipiteeseen ja muutamalla lauseella tuhota nuoren taiteilijan mahdollisuudet saada teoksiaan myytyä. Wallenius oli erityisen arka, sillä Schaumanin artikkelin yleisilme ei vaikuta lainkaan negatiiviselta. Tietysti takana saattoi olla paljonkin ääneen sanottuja loukkauksia. Herkkyys arvosteluille on

Kuva 5. Otto Wallenius, Näkymä Chartres'ista. 1878, öljy kankaalle, 33 x 41,5. Turun taidemuseo. Kuva: Kari Lehtinen.

joka tapauksessa voinut osaltaan jarruttaa Walleniuksen esiintymistä taiteilijana. Viitaten Schaumanin aiemmin esittämiin moitteisiin Wallenius valitti, että tämä nyt kaivoi vuoden 1881 »mahdottomat» näyttelyteokset esille. Välivuosina Wallenius ei lainkaan ollut osallistunut Taideyhdistyksen näyttelyihin.

Ateljeesta näyttämölle

Maalaustyön kilpailijaksi nousi sitä paitsi toinen harrastus. Wallenius oli nuoresta asti ollut kiinnostunut teatterista ja erityisesti musiikista. Hän oli jo ennen Pariisiin lähtöään laulanut veljensä kanssa Suomalaisen teatterin vapaaehtoisessa kuorossa.⁴⁰ Oopperaa ihailtiin ilmeisesti jo Walleniuksen lapsuudenkodissa, sillä irtaimistoon sanotaan kuuluneen Walleniuksen sisaren maalaaman Emmy Achtén muotokuvan.⁴¹ Pariisi merkitsi Walleniukselle paitsi kuvataiteen, myös musiikin ja näyttämötaiteen todellista keskipistettä. Hän kirjoitti Stigellille: *Noter finns här [– –] fast huru mycket så att går nu allt bra hafva vi väl snart en quartett i full skick då du anländer hit för att fylla baryton.*⁴² Wallenius soitti taitavasti pianoa. »Han har piano, Wallenius, och spelar dagen igenom, när han ej har något måleri för sig, och spelar mycket bra», kertoi Edelfelt.⁴³ Walleniuksen näyttelijäntaipumuksia enteilevä esiintymishalu koeteli toisinaan Edelfeltin huumorintajua. »[Han] har hittills tyckt att måleriet varit lika trefligt som att spela dansen, klä sig till fruntimmer och brodera eller sy på symaskin, eller hvad som är det förfärligaste, sjunga med fruntimmersröst långa arior i falsett. Detta kan visserligen vara rätt egendomligt att åhöra, men är icke desto mindre vidrigt.»⁴⁴ Edelfelt kiinnitti huomiota Walleniuksen tyttömäisen sorjaan olemukseen.

Kuva 6. Otto Wallenius, Aili Amanda Timgren, taiteilijan sisarentytär. 1880, öljy puulle, 33 x 23,5. Museovirasto, Cygnaeuksen galleria. Kuva: Ritva Bäckman.

Suomenmielisillä aatteilla varustettuna tuli tästä »Kemin kaunokaisesta» ja »Oulun eleganteimmasta» laulajapojasta Helsingissä fennomaanisen teatterin lempilapsi.⁴⁵ Suomalaisen teatterin piirissä Wallenius ystävystyi jo varhain teatterin johtajaan Kaarlo Bergbomiin, johon hän sitten Pariisistakin käsin piti yhteyttä.⁴⁶

Walleniuksen palattua Ranskasta kesällä 1880 kului kaksi vuotta, jolloin hän vielä piti maalausta päätehtävänä. Lehtitietojen perusteella tiedetään Walleniuksen asuneen näinä vuosina kotiseudullaan Kemissä ja Oulussa.⁴⁷ Vuonna 1883 Wallenius lähti jälleen kerran Pariisiin ja oleskeli siellä valtion matkastipendin turvin kesään 1884.⁴⁸ Mahdollisista opinnoista ei ole tietoa, mutta maalauksen parissa hän edelleen työskenteli.⁴⁹ Samalla kypsyi kuitenkin ajatus suunnan vaihtamisesta. Pitäessään seuraa Pariisin teatterielämää tarkkailemaan saapuneelle Bergbomille Wallenius teki päätöksensä ja otti kiinnityksen vakituisesti näyttelijäksi Suomalaiseen teatteriin.⁵⁰

Wallenius toimi Suomalaisessa teatterissa aktiivisesti aina kevätkauden 1890 loppuun.⁵¹ Hän näytteli tänä aikana kymmenissä eri rooleissa. Näytelmät ulottuivat Shakespearen klassikoista Ibsenin, Björnsonin tai Canthin moderniin realismiin. Monet Walleniuksen päärooleista kuuluivat nykyään jo unohtuneisiin kappaleisiin, kuten Don Cesar de Bazanin rooli näytelmässä »Kuningas ja katulaulajatar», nimiroolit näytelmissä »Farinelli» ja »Mestari Pathelin» ja toinen päärooleista (»sävelniekka Jules Franz») näytelmässä »Pianon ääressä». Wallenius oli mukana myös puhenäytelmissä, mutta tuntuu saaneen kiitoksia lähinnä lauluosistaan.⁵² Juuri lauluäänensä tähden Bergbom Walleniuksen värväsikin, sillä Suomalaisen teatterin oopperaosaston lakkauttamisen jälkeen ei teatteriin ollut jäänyt hyviä laulajia.⁵³ Myös Walleniuksen maalaustaidoista oli teatterissa hyötyä, sillä hän sai maalata lavasteita yhdessä Alarik

Kuva 7. Otto Wallenius, Helga Wallenius (1841–1914), taiteilijan sisar. Öljy kankaalle, 29 x 21,5. Suomen kansallismuseo. Kuva: Museovirasto, kulttuurihistorian kuva-arkisto.

Kuva 8. Otto Wallenius, Karoliina Viktoria Wallenius (1848–1915, taiteilijan puoliso vuodesta 1900). 1897, öljy kankaalle, 45 x 35. Museovirasto, Cygnaeuksen galleria. Kuva: Ritva Bäckman.

Böökien kanssa, joka Walleniuksen tavoin tunnettiin sekä taidemaalarina että näyttelijänä.⁵⁴

Suomalaisen teatterin henkilökuntaa ja yleisöä yhdisti aatteellinen toimintaperuste. Esitykset olivat suomenkielisiä – käännettyjä tai mahdollisuuksien mukaan kotimaisia näytelmiä. Lähes kaikkien näyttelijöiden äidinkieli oli ruotsi, ja suomen oppiminen ja lausuminen tuotti todellisia vaikeuksia.⁵⁵ Wallenius käytti kirjeenvaihdossaan Kaarlo Bergbomin ja Eliel Aspelinin kanssa osittain suomenkieltä, mutta siirtyi helposti ruotsiin – todeten kerran leikillisesti kemiläisen murteensa varmasti loukkaavan Eliel Aspelinin akateemiseen kieleen tottuneita korvia.⁵⁶ Nimensä Wallenius kirjoitti jo ylioppilasajoista lähtien usein yksinkertaisella V:llä.

Wallenius piti ajoittain teatterinäyttäntöjen ohella myös yksityiskonsertteja.⁵⁷ Suomalaisen teatterin tarjoamat mahdollisuudet saada laulunopetusta – mm. Emmy Achtén ohjauksella – alkoivat tuntua riittämättömiltä, kun Wallenius yhä selvemmin suuntautui laulajan uralle. Hän matkusti Pariisiin ja pääsi oppilaaksi tunnetulle Edmond Duvernoyille, josta hiukan myöhemmin tuli Aino Acktén opettaja. Walleniuksen opiskeluaikasta Duvernoyn johdolla on ristiriitaisia mainintoja, mutta lehtitietojen mukaan hän opiskeli tämän johdolla ensin keväällä ja kesällä 1889, palasi sen jälkeen Suomeen ja jatkoi vielä Suomalaisessa teatterissa sekä konsertoiti eri puolilla kotimaata, kunnes lähti lokakuussa 1990 Ranskaan uudelleen.⁵⁸ Kun Emmy Achté sai alkuun hankkeensa järjestää yksityisesti oopperailtoja Aleksanterin-teatterin vuokralaisena,

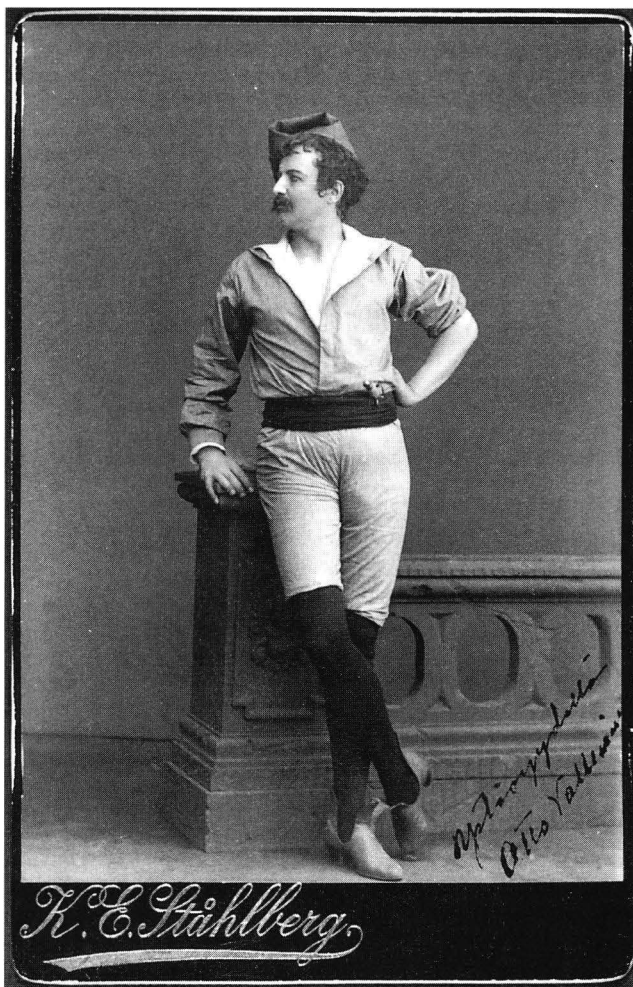

Kuva 9. Otto Wallenius, Peltomaisema. Öljy kankaalle, 81 x 141. Museovirasto, Cygnaeuksen galleria. Kuva: Ritva Bäckman.

oli Wallenius jo palannut, ja liittyi Emmyn ryhmään yhtenä sen kantavista voimista.⁵⁹ Hänestä tuli Achtén perheessä hyvä tuttu. Tytär Aino muisteli lapsuudenkotinsa illanviettoja: »— — laulettiin ja soitettiin yöt läpeensä, nuori Oskar Merikanto tavallisesti pianon ääressä. Äitini laului silloin mukaansatempaavalla, dramaattisella tavallaan, joko yksin taikka duettoja Abraham Ojanperän tai Otto Walleniuksen kanssa».⁶⁰ Emmy Achtén »Kotimaisen oopperan» näytännöt kestivät kevät- ja syyskauden 1892, jonka jälkeen Wallenius pääsi urallaan ratkaisevasti eteenpäin: hänet hyväksyttiin laulajaksi Tukholman kuninkaalliseen oopperaan. Tukholmassa hän sai mm. esittää keskeistä, jo Achtén esityksiin harjoittelemaansa kreivi Lunan roolia Verdin oopperassa »Trubaduuri». Wallenius toimi kuninkaallisessa oopperassa tietävästi vuoteen 1895 saakka.⁶¹

Uran jatkaminen kuului vielä Walleniuksen suunnitelmiin, sillä 1896 tai 1897 hän teki opintomatkan Milanoon.⁶² Tähän tuntuvat määrätietoiset pyrkimykset kuitenkin katkenneen. Avioituttuaan vuonna 1900 Karoliina Viktoria Wahlströmin kanssa Wallenius muutti pysyvästi Kemiin.⁶³ Kotiseudulla hän oli luonnollisesti kysytty kuuluisuus ja antoi konsertteja, mutta ei enää esiintynyt muualla.⁶⁴ Maalauksia syntyi edelleen runsaasti, mutta harrastuksen vuoksi – taiteilijanura oli jo jäänyt toteutumatta, eikä tyylillistä uudistumista enää tapahtunut. Walleniukset asuivat Männikön tilalla Lautiosaaressa Kemin kaupungin ulkopuolella yhdessä Oton kahden naimattoman sisaren kanssa. Toimeentulolähteiksi on mainittu pienimuotoinen viljely palstalla, Karoliina-vaimon nauttima eläke ja Oton ystävän konsuli Edvard Hirmun tuki.⁶⁵ Otto siirtyi vaimonsa kuoltua asumaan tontilla olevaan pienempään rakennukseen ja myi entisen talonsa konsuli Hirmulle.⁶⁶ Huomattava määrä irtaimistoa siirtyi Hirmun omistukseen. Walleniuksen kiinnostava taidekokoelma, johon konsuli Hirmun jälkeläiset muistavat kuuluneen useita taiteilijatovereiden teoksia, on sittemmin hajaantunut.

Kuva Walleniuksesta persoonallisuutena on jäänyt elämään ristiriitaisena. Varsinkin puolison kuoleman jälkeen tuntuu Wallenius eristäytyneen kotiinsa ja eläneen

Kuva 10. Valokuva Otto Walleniuksesta roolipuvussa. Museovirasto, kulttuurihistorian kuva-arkisto.

erakkomaista elämää. Toisaalta muistelee H. Ahtela aivan päinvastaista: »Männikön koti oli avoin kaikille, ja tulija viihtyi siellä, ehkäpä ensi kerralla hämmästellään kaikkea koreutta, sillä Wallenius oli maalauksin ja polttovehkein runsaasti koristellut olohuoneen suurta uunia ja huonekaluja. Isäntä oli todellinen seuramies, ja samalla myös kujeilija.»⁶⁷ Syitä Walleniuksen vetäytymiseen on arvailtu eri yhteyksissä. Räikkönen kertoo Walleniuksen itse sanoneen vain kyllästyneensä taiteilijapiirin pintapuolisuuteen ja tyhjyyteen.⁶⁸ Varsin laajalle on levinnyt käsitys, että Wallenius luopui laulajanurasta äitinsä dramaattisen kuoleman johdosta: Wallenius itse oli mukana ja pelastui täpärästi, kun hänen äitinsä hukkui höyrylaivan tulipalossa. Onnettomuuden todellinen ajankohta oli kuitenkin jo 1874.⁶⁹

Walleniuksen taiteelliset lahjat kehittyivät huippuunsa oopperan parissa, mikä esittävän taiteen katoavan luonteen vuoksi on jäänyt vain harvojen tiedoksi. Walleniuksen säilyneet maalaukset ovat väistämättä paremmin tunnettuja, vaikka valtaosa sijaitseekin tuntemattomissa yksityiskokoelmissa. Vasta laajempi materiaali mahdollis-

taisi kokonaisarvion Walleniuksen tuotannosta. Parhaimmissa teoksissaan Wallenius yltää selvästi tunnetuimpien taiteilijatovereidensa rinnalle, mutta monet hänen maalauksistaan tuntuvat kuitenkin kypsymättömiltä. »Tulkinta ja taiteellinen tunne», joiden heräämistä Jac. Ahrenberg Walleniuksen kohdalla jäi odottamaan, eivät ehkä oikein ehtineetkään kehittyä.⁷⁰ Walleniuksen lopetettua tavoitteellisen toiminnan maalarina pysähtyivät hänen tyyliinsä ja tekniikkansa kehityksessään ja kaavoittuivat omaksi maneerikseen.

Walleniuksen vaiheet ovat lopulta varsin kuvaavia ajan kulttuuritilanteessa. Kansallista identiteettiä rakentavassa Suomessa oli ollut välttämätöntä aktiivisesti etsiä kotimaisia taiteentekijöitä niin maalaustaiteen, teatterin kuin musiikinkin alueilla. 1870-luku merkitsi kulminaatiota. Taiteilijoiden määrä oli täyttänyt tavoitteensa, ja suuresta joukosta alkoivat siivilöityä todelliset lahjakkuudet. Edeltävien vuosikymmenten yleispositiivinen, miltei kaikkia pyrkimyksiä tukeva tendenssi riitti vielä rohkaisemaan nuoria alkuun, apurahoja oli saatavilla aikaisempaa runsaamminkin. Uusi polvi joutui kuitenkin kohtaamaan realiteetit: taiteen taso ja vaatimukset nousivat, kilpailu koveni, pelkkä innostus ja kohtalaiset taipumukset eivät enää riittäneet taiteilijan uran loppuunviemiseen.

Lyhenteet

HYA = Helsingin yliopiston arkisto

HYK = Helsingin yliopiston kirjasto

SKS = Suomalaisen kirjallisuuden seura, Kirjallisuusarkisto

SLS = Svenska litteratursällskapet i Finland

VTM = Valtion taidemuseo, Kuvataiteen keskusarkisto

Viitteet

¹ Johan Konstantin Wallenius s. 1800 k. 1873, Catharina Margareta o.s. Ramberg s. 1811, k. 1874. Kemin maaseurakunta, kirkkoherranvirasto, seurakuntarekisteri.

² Johan Konstantin Wallenius eteni Oulun lääninhallituksessa kirjanpitäjämästä kruununvoudiksi Tornion, Kemin ja Lapin kihlakunnissa sekä edelleen lääninrahastonhoitajaksi (Valtiokalenterit 1826–1864).

³ Yliopiston opiskelijaluettelossa Wallenius on mainittu matemaattis-luonnontieteellisen osaston Pohjalaiseen osakuntaan kuuluvana opiskelijana jo keväällä 1875, mutta osaston matrikelin mukaan hän kirjoittautui osastoon 7.10.1875. »Wallenius, Otto Wladimir», Matrikkeli 1873–1886, Matemaattis-luonnontieteellisen osaston arkisto, HYA; Förteckning öfver Embets- och Tjenstemän samt närvarande studerande vid Kejsersliga Alexanders-Universitet i Finland, Vårterminen 1875. Helsingfors 1875.

⁴ Matemaattis-luonnontieteellisen osaston matrikkeli (viite 3).

⁵ Ibid.; »Stipendiatförteckning för höstterminen 1875», Konsistorin pöytäkirja 8.12.1875, HYA.

⁶ Matemaattis-luonnontieteellisen osaston matrikkeli (viite 3).

⁷ Heinämies, Kati, »Piiustussalin toiminnasta Helsinkiin muuton jälkeen», *Ars universitaria* 1640–1990. Teoksia Helsingin yliopiston piirustussalista. Sinebryhoffin taidemuseo 29.3.–27.5.1990, näyttelyluettelo, Helsinki s.a, 14–15.; Reitala, Aimo, »Maalauksista 1860–1880», *Ars – Suomen taide* 3. Helsinki 1989, 131–133.

⁸ *Det Finska Universitetets katalog – – [luettelot syyslukukaudesta 1875 kevätlukukauteen 1877]*, Helsingfors 1875–1877.

⁹ Von Becker, A., *Ett bidrag till Universitetets ritsals historia. Öfvertryck ur Hufvudstadsbladet*. Helsingfors 1893, 30.

¹⁰ Wallenius saapui Pariisiin touko-kesäkuussa 1877: Hänen matka-anomuksensa on jätetty Helsingissä 2. toukokuuta, matkustuslupa Pietarissa päivätty 14. toukokuuta, ja Albert Edelfeltin kirjeestä äidilleen käy ilmi Walleniuksen 11. kesäkuuta jo olevan Pariisissa. Konsistorin anomusdiaari 1877, 83, n:o 98 ja Kanslerinviraston saapuneet asiakirjat 1877, n:o 31. HYA; Albert Edelfeltin kirje Alexandra Edelfeltille, Paris

11.6.1877. SLS. – Wallenius tuli käymään Suomessa ainakin kesällä tai syksyllä 1879, sillä joulukuussa hänen sanotaan taas matkustaneen kotimaasta Ranskaan. Hufvudstadsbladet n:o 27, 3.2.1880.

¹¹ Ks. esim. Konttinen, Riitta, Suomalaisia naistaiteilijoita 1880-luvulta. Helsinki 1988, 90.

¹² Lindström, Aune, Akusti Uotila. Porvoo 1948, 24; Sama osoite myös kirjeessä B.O. Schaumanille, Paris 14.7.1884. VTM.

¹³ Lindström 1948 (viite 12), 24; Vallgren, Ville, Minnen från mitt liv hemma och ute. Helsingfors 1931, 29–30. – Vallgrenin mukaan myös Berndtson asui tässä »Hôtel de Paris'ssa» (Lindström puhuu »Grand Hôtel de France'ista»). Naistaiteilijoiden asuinpaikoista ks. Konttinen 1988 (viite 11), 104–105. – Salonkinäyttelyiden luetteloissa tavallinen merkintä taiteilijan osoitteesta kertoo Walleniuksen kohdalla 1879 ja 1880 tämän olevan tavoitettavissa M. Chabodin luona Rue Jacobilla. Hän on siis todennäköisesti myynyt teoksiaan taidekauppia Chabodin kautta, jonka kanssa mm. Edelfelt ja Berndtsonkin asioivat.

¹⁴ Ks. Konttinen 1988 (viite 11), 21, 135.

¹⁵ Vallgren, Ville, ABC bok med bilder. Stockholm 1917, 32.

¹⁶ Ibid., 16.

¹⁷ Kolme kirjettä Pariisista Roomaan vuodelta 1877. VTM.

¹⁸ Walleniuksen kirje Robert Stigellille, Paris 15.10.1877. VTM. (Siteerattu: Lindström 1948 (viite 12), 24. – Lindström on identifioinut Walleniuksen mainitseman Braconyn unkarilaiseksi kuvanveistäjäksi.)

¹⁹ Walleniuksen kirje Robert Stigellille, Paris den sista November [30.11.1877]. VTM.

²⁰ Paischeff, Alexander, Suomen kuvaamataiteilijat. Helsinki 1943, 165.

²¹ Albert Edelfeltin kirje Alexandra Edelfeltille, Paris 11.6.1877. SLS.

²² Albert Edelfeltin kirje Alexandra Edelfeltille, Paris 27.6.1877. SLS.

²³ Edelfelt kirjoitti: »Han [Wallenius] – har otur. Cabanel tar ej emot honom, och i den förberedande skolan vid rue de l'Ecole de Médecine kan han ej få teckna antik emedan concourserna äro förbi.» Albert Edelfeltin kirje Alexandra Edelfeltille, Paris 30.6.1877. SLS. Lokakuun 15. päivä Wallenius kirjoitti vielä Robert Stigellille (VTM): »Till Ecole des beaux-arts har jag ej ännu fått inträde men efter en vecka erhåller jag väl [?] det. Edelfelt torde vara här den 20de dennes.» Lokakuun 25. Edelfelt kirjoitti äidilleen (SLS) Walleniuksen päässeen Ecole des Beaux-Artsiin. – Ei tiedetä kuinka kauan Wallenius opiskeli aktiivisesti Ecole des Beaux-Artsissa. Hänet mainitaan Pariisin salonkinäyttelyluetteloissa 1879 ja 1880 Gérôme'in oppilaana, mutta merkintä voi viitata myös jo päättäneisiin opintoihin. Tyyni Tani olettaa virheellisesti, että Wallenius olisi opiskellut Uotilaa opettaneen Henri Lehmanin johdolla. Tani, Tyyni, »Otto Wallenius», Tunnettuja ja tuntemattomia Lapin kuvataiteilijoita 1800- ja 1900-luvulta. Näyttely Kemin taidemuseossa 1.7.–26.8.1984. Kemin taidemuseon monisteita 1. Kemi 1984.

²⁴ Tanin (viite 23) tieto, että teos oli mustaliitupiirros, on virheellinen, sillä salonkinäyttelyn luettelossa teos (n:o 2900) on maalausten joukossa. Että »monsieur A.S.» esitti lehtori Strengiä, käy ilmi Suomen Taideyhdistyksen näyttelyn 1880 luettelosta. Lehtori Strengistä ks. Lindström 1948 (viite 12), 26.

²⁵ Nimen suomennos on Suomen Taideyhdistyksen näyttelyn 1884 luettelosta.

²⁶ Walleniuksen muotokuvia on luuteloitu museoviraston kulttuurihistorian kuva-arkiston kortistoon 28 kpl.

²⁷ Lindström 1948 (viite 12), 38; Albert Edelfeltin kirje C.G. Estlanderille, Paris 1.7.1877. SLS.

²⁸ Lindström 1948 (viite 12), 38.

²⁹ Reitala 1989 (viite 7), 131–133.

³⁰ Couture'in vaikutuksesta von Beckerin taiteeseen ja ko. teokseen ks. Boime, Albert, Thomas Couture and the eclectic vision. New Haven and London 1980, 540.

³¹ Couture'in pohjoismaisille oppilaille tyypillisistä piirteistä ks. Boime 1980 (viite 30), 524–543.

³² Mähönen, Reino, »Otto Walleniuksesta taiteilijana», Pohjolan Sanomat n:o 180, 1965.

³³ Mm. Hagelstamin huutokaupassa 23.4.1994 ollut Walleniuksen »Metsämaisema» muistuttaa sommitelmaltaan, väritykseltään ja valonkäytöltään Courbet'n tai Rousseau'n reheviä metsänsiustoja. Teoksesta on mustavalkoinen kuva Hörhammerin huutokaupan 12.11.1988 luettelossa, jossa se esiintyy nimellä »Boulognen metsässä».

³⁴ Walleniuksen kirje B.O. Schaumanille, Sääksmäki 25.8.1886. VTM. Gösta Serlachiuksen kokoelmaan kuuluva »Rantamaisema Sääksmäeltä» (inv. 503) on vuodelta 1885.

³⁵ Walleniuksen kirje B.O. Schaumanille, Kemi 21.9.1881. VTM.

³⁶ Albert Edelfeltin kirje Alexandra Edelfeltille, Paris 14.12.1877. SLS.

³⁷ Hufvudstadsbladet n:o 152, 3.7.1884.

³⁸ Walleniuksen kirje B.O. Schaumanille, Paris 14.7.1884. VTM.

³⁹ Ibid.

⁴⁰ Aspelin-Haapkylä, Eliel, Suomalaisen teatterin historia, II. Helsinki 1907, 471.

⁴¹ Tani (viite 23).

⁴² Walleniuksen kirje Robert Stigellille, Paris 15.10.1877. VTM.

- ⁴³ Albert Edelfeltin kirje Alexandra Edelfeltille, Paris 21.10.1877. SLS.
- ⁴⁴ Albert Edelfeltin kirje Alexandra Edelfeltille, Paris Allhelgondag [= 6.11.] 1877. SLS.
- ⁴⁵ Albert Edelfeltin kirjeet Alexandra Edelfeltille, Paris Allhelgondag [= 6.11.] 1877 ja Paris 19.11.1877. SLS.
- ⁴⁶ Aspelin-Haapkylä 1907 (viite 40), 419; Walleniuksen kirje Kaarlo Bergbomille, Paris 17.11.1879[?]. SKS.
- ⁴⁷ Waasan Sanomat n:o 26, 28.6.1880; Uleåborgs Tidning n:o 5, 1882.
- ⁴⁸ Paischeff 1943 (viite 20), 165.
- ⁴⁹ Kesällä 1884 Taideyhdistyksen galleriassa esillä ollut ja samana vuonna yhdistyksen syysnäyttelyyn osallistunut naisen muotokuva syntyi Pariisissa. Samoissa yhteyksissä näytteillä ollut »Lohenkalastus» lienee ainakin viimeistelty Pariisissa, josta se Schaumanin mukaan Helsinkiin lähetettiin. Hufvudstadsbladet n:o 152, 3.7.1884; Walleniuksen kirje B.O. Schaumanille, Paris 14.7.1884. VTM. – Tanin tiedolle, että Wallenius olisi jo tällä opintomatallaan toiminut näyttelijänä, ei ole löytynyt vahvistusta. Tani 1984 (viite 23).
- ⁵⁰ Aspelin-Haapkylä, Eliel, Suomalaisen teatterin historia, III. Helsinki 1909, 192. Ei tiedetä, vaikuttiko B.O. Schaumanin edellä mainittu arvostelu päätökseen. Arvostelu oli Hufvudstadsbladetissa 3.7., ja Wallenius on saanut sen käsiinsä viimeistään 14.7., jolloin hän on päivännyt sen johdosta kirjoittamansa kirjeen. Sopimus tehtiin Aspelin-Haapkylän mukaan Pariisissa, mutta Bergbom ei sisarelleen Pariisista lähettämässään kirjeissä mainitse sopimusta ja sen ajankohtaa. Hän kirjoitti vain aikovansa palata Suomeen noin 10.7. Aspelin-Haapkylä 1909 (vrt. yllä), 189 ja 192; Kaarlo Bergbomin kirjeet Emilie Bergbomille, [Paris] ?5.1884, Paris ?6. [1884] ja [Paris] 25.6.1884. SKS.
- ⁵¹ Aspelin-Haapkylä 1909 (viite 50), 363.
- ⁵² Vrt. Aspelin-Haapkylä 1909 (viite 50), 200, 233, 237–238, 292/293. Walleniuksen mukanaolosta eri näytelmissä ks. s. 192–363; vrt. myös Suomalaisen teatterin ohjelmajulisteet.
- ⁵³ Aspelin-Haapkylä 1909 (viite 50), 192–193.
- ⁵⁴ Aspelin-Haapkylä 1909 (viite 50), 264; »Wallenius, Otto», Otavan iso musiikkitietosanakirja, 5. Helsinki 1979.
- ⁵⁵ Aspelin-Haapkylä 1909 (viite 50), 275–276; Ks. myös Aro, Matti, Suomalaisen teatterin vaiheita. Hämeenlinna 1977, 51–53.
- ⁵⁶ Walleniuksen kirje Kaarlo Bergbomille, Paris 17.11.1879 [?]. SKS; Walleniuksen kirjeet Eliel Aspelin-Haapkylälle, Helsingfors 01.06.1885, Kemi ?11.1899, Milano 18.4.s.a. ja Kemi 7.12.s.a. SKS.
- ⁵⁷ Ks. esim. Fredrikshamns Tidning n:o 16, 23.2.1887, n:o 21, 14.11.1888 ja n:o 9, 21.1.1890; Finland n:o 211, 13.9.1890; Wasabladet n:o 82, 11.10.1890; Uusi Suometar n:o 259, 7.11.1890.
- ⁵⁸ Ks. esim. Fredrikshamns Tidning n:o 11, 5.2.1890; Mikkelin Sanomat n:o 75, 17.09.1890; Uleåborgs Tidning n:o 74, 30.9.1890; Wasabladet n:o 82, 11.10.1890; Nya Pressen nr 289, 24.10.1890; Aspelin-Haapkylä 1909 (viite 50), 363; Otavan musiikkitietosanakirjan (viite 54) mukaan opinnot alkoivat vasta 1890.
- ⁵⁹ Otavan musiikkitietosanakirja (viite 54); ks myös Leppänen, Glory, Tulesta tuhkakksi. Emmy Achté ja hänen maailmansa. Helsinki 1962, 214.
- ⁶⁰ Achté, Aino, Muistojeni kirja. Helsinki 1926, 18–19.
- ⁶¹ Otavan musiikkitietosanakirjan (viite 54) mukaan Wallenius lauloi Tukholmassa vuosina 1893–95. Reino Mähösen mukaan Wallenius siirtyi Tukholmaan jo 1892. Mähönen 1965 (viite 32). Tukholman kuninkaallisen oopperan arkistossa ei arkistonhoitaja Bergljot Krohn Buchtin mukaan (kirje 4.10.1993, Cygnaeuksen galleria, Helsinki) ole säilynyt Walleniuksen sopimusta, mutta mm. ohjelmajulisteet varmistavat hänen siellä joka tapauksessa esiintyneen.
- ⁶² Walleniuksen Italianmatkan ajankohdasta ei ole tarkkaa tietoa. Otavan musiikkitietosanakirjan (viite 54) mukaan matka tapahtui vuonna 1896. Nya Pressenissä 1.12.1897 julkaistun uutisen mukaan Wallenius oli ollut Milanossa lokakuusta alkaen – siis 1897 – ja oli edelleen. Wallenius on päivännyt kirjeen Eliel Aspelin-Haapkylälle (SKS) Milanossa 18.4., mutta vuosiluku puuttuu.
- ⁶³ Tani (1984, viite 23) kertoo Karoliina Viktorian olleen ruotsalaista syntyperää. Kyllikki Nosan mukaan tämä oli kotoisin Göteborgista ja toimi pormestarinrouva Högdahlin seuraneitinä Vaasassa, jossa Wallenius tutustui häneen konserttikiertueellaan. Nosa, Kyllikki, »Otto Vallenius», Jatuli VII. Kemi 1960, 94.
- ⁶⁴ Räikkönen, Karin, »Muistelmia Otto Valleniuksesta», Jatuli IV. Kemi 1953, 57.
- ⁶⁵ Tani (viite 23); Ahtela, H., Kauneutta tavoittamassa. Hämeenlinna 1970, 61–62; Räikkönen 1953 (viite 64), 57.
- ⁶⁶ Räikkönen 1953 (viite 64), 57.
- ⁶⁷ Ahtela 1970 (viite 65), 62. – Walleniuksen maalauksin koristelomia huonekaluja on edelleen jäljellä Kemian museon kokoelmissa sekä yksityiskokoelmissa.

⁶⁸ Räikkönen 1953 (viite 64), 59–60.

⁶⁹ Ibid.; Nosa 1960 (viite 63), 94. – Nosa pitää onnettomuuden ajankohtana virheellisesti vasta 1890-lukua, vaikka Oton äidin tiedetään kuolleen vuonna 1874. Onnettomuus tapahtui Kaino Timgrenin (Helsinki, 1992) tiedonannon mukaan elokuussa 1874, ja siitä kertoo mm. Björneborgs Tidning 20.8.1874. Timgrenin mukaan Otto, hänen äitinsä ja sisarenpoikansa pääsivät kaikki pelastusveneeseen, mutta se kaatui, ja hameestaan hankaimeen tarttunut äiti hukkuu.

⁷⁰ Ahrenberg J., »Bildande konst. Öfversigt», Finsk Tidskrift 1879, I, 542.

Summary

Otto Wallenius – Painter, Actor and Opera Singer

Otto Wallenius (1855 – 1925) was a Finnish painter, actor and opera singer. His career as an artist has remained largely unknown, but on closer inspection it reveals a number of important features of contemporary Finnish culture.

Wallenius began to study drawing under Adolf von Becker at the drawing classes of Helsinki University. In 1877 he moved to Paris, enrolling as the pupil of Jean-Léon Gérôme at the Ecole des Beaux-Arts. His Finnish contemporaries in Paris included Aukusti Uotila, Albert Edelfelt, Helene Schjerfbeck, Maria Wiik, and the sculptors Robert Stigell and Ville Vallgren. Wallenius displayed his works in Finnish exhibitions from 1878, and in 1879 and 1880 his paintings were on show at the Paris Salon. After a brief period in Finland, Wallenius returned to Paris for the academic year of 1883 – 84, but whilst there decided to give up painting for the stage. He was subsequently employed at the Finnish Theatre of Helsinki, under the direction of Kaarlo Bergbom, appearing there from 1884 to 1890. Wallenius specialized in singing, and gave concerts alongside his professional work. After further studies in singing in Paris under Edmond Duvernoy, Wallenius joined the Finnish opera company led by Emmy Achté in 1892. The pinnacle of Wallenius's stage career came when he was admitted as a singer to the Royal Opera in Stockholm. Upon returning from Stockholm in 1895 Wallenius undertook a study trip to Italy, but at the turn of the century he retired to his home at Kemi in Northern Finland and no longer performed elsewhere.

Otto Wallenius began his studies at a time when careers in the arts were unequivocally supported in Finland for reasons of nationalist ideology. It was common practice to further one's studies abroad, and in the 1870s Paris became one of the favourite destinations in this respect. Wallenius's paintings represent a style typical of French Realism from the Barbizon school and Courbet to the more restrained style of Thomas Couture and the realism and *plein air* painting of the 1880s. French influences and models are evident in Wallenius's oeuvre, in both landscapes and portraits.

For Wallenius, rejecting painting for the theatre was dictated not only by the uncertainty of a career as an artist, but also by the pro-Finnish ideology of the Finnish Theatre. In the 1880s the ideological orientation became a significant factor in all areas of Finnish society. Opera singing may well have been Wallenius's forte, but he undertook his studies in this area too late and without sufficient calling to become a leading name.